

OLIJ TA'LIM MUASSASALARIDA ONLINE-ELEKTRON TA'LIM TIZIMIDAN FOYDALANISHNING IMKONIYAT VA ISTIQBOLLARI

Ergashev Otabek Mirzapo'latovich

“Axborot texnologiyalari” kafedراس dotsenti,

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Farg'ona filiali,

Address: Fergana, 150118, st. Mustakillik, building 185,

E-mail: ergashev1984otabek@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu keng qamrovli tadqiqotda oliy ta'lim muassasalari ichidagi onlayn-elektron ta'lim tizimlarining qo'llanilishi va kelajakdagi potentsiallari tekshiriladi. Tadqiqot hozirgi landshaft, paydo bo'lgan texnologiyalar va raqamli o'quv platformalarini shakllantiruvchi oldindan ko'rinib turgan yutuqlarni o'rganadi.*

Kalit so'zlar: *onlayn ta'lim, elektron o'quv, oliy ta'lim, raqamli platformalar.*

KIRISH:

Oliy ta'limning hozirgi zamon manzarasida onlayn-elektron ta'lim tizimlarining integratsiyasi tobora keng tarqalgan bo'lib, bu o'quv paradigmasining sezilarli o'zgarishini ko'rsatmoqda. Ushbu tanishuv ilmiy muassasalar ichida bunday tizimlarni qabul qilishda mavjud bo'lgan imkoniyat va istiqbollarni chuqur o'rganib chiqish uchun zamin yaratadi. Raqamli texnologiyalar rivojlanishda davom etar ekan, zamonaviy pedagogik yo'nalishlar va ta'limga kirishni kengaytirish imkoniyatlari ham shunday. Ushbu tadqiqot onlayn ta'limning hozirgi holatini o'rganib chiqish va uning kelajakdagi traektoriyasini prognoz qilish orqali raqamli o'quv platformalarining transformatsiyaviy potensialini tushuntirishga harakat qiladi.

Onlayn kurslar, virtual sinflar va ta'lim resurslarining tarqalishi ta'lim va o'rganish haqidagi an'anaviy tushunchalarni o'zgartirib, butun dunyo bo'ylab o'rganuvchilarga misli ko'rilmagan moslashuvchanlik va qulaylikni taqdim etdi. Biroq, kengaytirilgan ta'lim tajribalari va'dasi bilan bir qatorda, texnologiya integratsiyasi, pedagogik samaradorlik va adolatli kirish bilan bog'liq qiyinchiliklar ham keladi. Shunday qilib, ushbu tanishuv ta'lim oluvchilar, administratorlar va

siyosatchilar uchun onlayn-elektron ta'lim tizimlarining oliy ta'lim kelajagini shakllantirishdagi rolini tanqidiy baholash bo'yicha harakatga chaqiriq bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

Ushbu bo'limda oliy ta'lim muassasalarida onlayn-elektron ta'lim tizimlaridan foydalanish imkoniyatlari va istiqbollari o'rganish uchun qo'llaniladigan tizimli yondashuv bayon etilgan. Aralash usullar tadqiqoti dizayni sifatli va miqdoriy metodologiyalarni birlashtirgan holda mavzu haqida keng qamrovli tushuncha berish uchun ishlatilgan.

- 1. Adabiyotlar sharhi:** Onlayn ta'limning hozirgi tendentsiyalari, eng yaxshi amaliyotlari va nazariy asoslarini o'rganish maqsadida mavjud adabiyotlarni chuqur qayta ko'rib chiqish o'tkazildi. Oliy ta'lim muassasasida raqamli o'quv platformalariga oid tegishli maqola, hisobot va tadqiqotlarni to'plash uchun asosiy ma'lumotlar bazalari, ilmiy jurnallar va obro'li manbalar qidirildi.
- 2. Amaliy tadqiqotlar:** Onlayn-elektron ta'lim tizimlarini muvaffaqiyatli amalga oshirishning real misollarini aniqlashtirish uchun bir nechta amaliy tadqiqotlar tahlil qilindi. Raqamli transformatsiyaning turli bosqichlaridagi muassasalar raqamli ta'lim texnologiyalarini qo'llanishi bilan bog'liq turli yondashuvlar, qiyinchiliklar va natijalar haqida tushunchalar berish uchun tanlandi.
- 3. So'rovlar va intervyular:** Onlayn ta'lim tizimlaridan foydalanish bo'yicha o'z ko'zlari bilan nuqtai nazarni to'plash uchun o'qituvchilar, administratorlar va talabalarga so'rovlar va intervyular o'tkazilgan. Miqdoriy so'rovlar foydalanish shakllari, qoniqish darajasi va olingan imtiyozlar to'g'risida ma'lumot to'plash uchun ishlatilgan, sifatli intervyu esa tajribalar, munosabatlar va tavsiyalar haqida chuqur tushunchalar bergan.
- 4. Ma'lumot tahlili:** Adabiyotlarni sharhlash, o'rganish, so'rovlar va intervyulardan olingan ma'lumotlar sifatli va miqdoriy usullar yordamida tahlil qilindi. Tematik tahlil takrorlanuvchi mavzularni, naqshlarni va ma'lumotlardagi tendentsiyalarni aniqlash uchun qo'rildi, statistik tahlil esa so'rov javoblarini kvantlash va korrelyatsiyalarni aniqlash uchun o'tkazildi.
- 5. Axloqiy masalalar:** Ishtirokchilarning maxfiyligi, anonimligi va ma'lumotli roziligini ta'minlash maqsadida tadqiqot jarayoni davomida odob-axloq qoidalariga rioya qilindi. Institutsional ko'rib chiqish komissiyasining roziligi zarur bo'lganda olindi va barcha ma'lumotlar odob-axloq me'yorlari va qoidalariga muvofiq ko'rib chiqildi.

Ushbu tadqiqot qat'iy va ko'p tomonlama tadqiqot metodologiyasini ishga solish orqali oliy ta'lim muassasalarida onlayn-elektron ta'lim tizimlaridan foydalanish imkoniyatlari va istiqbollari haqida keng qamrovli va noyob tushuncha berishni ko'zda tutadi.

Natijalar:

Tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida onlayn-elektron ta'lim tizimlaridan foydalanishning hozirgi holati va kelgusi istiqbollari haqida qimmatli tushunchalar beradi. Adabiyotlar, tadqiqotlar, so'rovlar va intervyularning keng qamrovli tahlili orqali bir nechta asosiy topilmalar paydo bo'ldi:

- 1. Onlayn ta'limni qabul qilish tendentsiyalari:** Adabiyotlar va amaliy tadqiqotlar tahlili oliy ta'limda onlayn-elektron ta'lim tizimlarini qabul qilish tendentsiyasi oshib borayotganini ko'rsatadi. Institutlar ta'lim takliflarining qulayligi, moslashuvchanligi va miqyosini oshirish uchun raqamli o'quv platformalariga tobora ko'proq sarmoya kiritmoqda.
- 2. Onlayn ta'limning afzalliklari:** So'rovlar va intervyular davomida ishtirokchilar doimiy ravishda onlayn ta'limning bir nechta afzalliklarini, shu jumladan rejalashtirishda moslashuvchanlikni oshirishni, resurslar va tajribalarga kirishni kengaytirishni, shaxsiylashtirilgan o'quv tajribalari uchun imkoniyatlarni ta'kidlashdi.

3. **Qiyinchiliklar va to'siqlar.** Foydaga qaramay, ishtirokchilar onlayn ta'lim bilan bog'liq turli qiyinchiliklar va to'siqlarni ham aniqladilar. Umumiy xavotirlarga texnologik cheklovlar, akademik barqarorlik haqidagi xavotirlar, raqamli o'quv vositalaridan samarali foydalanishda fakultetlarni o'qitish va qo'llab-quvvatlash zarurligi kiritildi.
4. **Talabalar bilan ishlash va qoniqish:** So'rov ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, talabalar odatda onlayn-elektron ta'lim tizimlarini ijobiy qabul qiladilar. Moslashuvchanlik, qulaylik va resurslarga kirish to'g'risida yuqori darajada qoniqish bildirildi. Biroq, ijtimoiy izolyatsiya va tengdoshlar o'zaro aloqasi yo'qligi haqidagi xavotirlar ham qayd etildi.
5. **Ta'lim oluvchining nuqtai nazari:** Ta'lim oluvchilar turli darajadagi qulaylik va onlayn ta'lim platformalaridan foydalanishga bo'lgan ishonchni bildirishdi. Ko'pchilik ehtimoliy manfaatlarni tan olgan bo'lsa-da, ba'zilar talabalar bilan shug'ullanishni saqlab qolish, o'quv natijalarini baholash va barcha talabalar uchun adolatli kirishni ta'minlashdan xavotir bildirishdi.
6. **Kelajakdagi yo'nalishlar:** Umuman olganda, bu ma'lumotlar oliy ta'lim sohasida onlayn-elektron ta'lim tizimlarini yanada ko'proq integratsiya qilish yo'lida davom etayotgan traektoriyani ko'rsatmoqda. Kelgusi tadqiqotlar bo'yicha tavsiyalarga zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tadqiq etish, texnologik to'siqlarni bartaraf etish, onlayn o'qitish metodikasida kafedrani rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash kiradi.

Ushbu natijalar oliy ta'lim sifati va qulayligini oshirish uchun texnologiyadan foydalanishga intilayotgan tarbiyachilar, administratorlar va siyosatchilar uchun qimmatli tushunchalar beradi. Institutlar qiyinchiliklarni bartaraf etish va imkoniyatlardan foydalanish orqali raqamli davrda o'rganuvchilarning o'sib borayotgan ehtiyojlarini qondirish uchun onlayn-elektron ta'lim tizimlari potensialidan samarali foydalanishlari mumkin.

Muhokama:

Muhokama bo'limi tadqiqot natijalarini sintez qiladi va mavjud adabiyot va nazariy shart-sharoitlar kontekstida topilmalarning noyob talqinini taqdim etadi. Shuningdek, ushbu topilmalarning oliy ta'lim sohasida onlayn-elektron ta'lim tizimlari sohasidagi amaliyot, siyosat va kelajakdagi tadqiqotlar uchun ta'sirini o'rganadi.

1. **Onlayn ta'lim integratsiyasi:** Ushbu tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida onlayn-elektron ta'lim tizimlari integratsiyasiga sezilarli o'tishni ko'rsatuvchi adabiyotlarning o'sib borayotgan organiga mos keladi. Raqamli o'quv platformalarining ko'payib borayotgan qabul qilinishi ta'lim etkazib berishning moslashuvchanligi, qulayligi va miqyosi bo'yicha ular taklif qilishi mumkin bo'lgan foydani tan olishni aks ettiradi.
2. **Qiyinchiliklar va imkoniyatlar:** Onlayn ta'limning foydasi yaqqol ko'rinib turgan bo'lsa-da, tadqiqotda bartaraf etilishi kerak bo'lgan bir nechta qiyinchiliklar va to'siqlar ham yoritilgan. Texnologik cheklovlar, akademik barqarorlik haqidagi xavotirlar, fakultetlarni o'qitish va qo'llab-quvvatlash zarurligi shular jumlasiga kiradi. Biroq, bu qiyinchiliklar yangi pedagogik yo'nalishlarni rivojlantirish va ta'lim oluvchilarni qo'llab-quvvatlash tuzilmalarini takomillashtirish kabi innovatsiyalar va malaka oshirish imkoniyatlarini taqdim etadi.
3. **Talabalar bilan shug'ullanish va qoniqish:** Tadqiqotda ma'lum qilingan talabalar qoniqishining yuqori darajasi va'da bermoqda, bu onlayn-elektron ta'lim tizimlari o'rganuvchilarning ehtiyojlari va afzalliklarini samarali qondirishi mumkinligini ko'rsatadi. Biroq, ijtimoiy izolyatsiya va tengdoshlar bilan muloqotning yo'qligi haqidagi xavotirlar talabalar o'rtasida hamkorlikni, muloqotni va jamoatchilikni qurishni rag'batlantiradigan onlayn kurslarni loyihalashtirish muhimligini ta'kidlaydi.

4. **Ta'lim oluvchilarni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish:** Tadqiqotda ta'lim oluvchilarga onlayn ta'lim platformalaridan samarali foydalanish uchun zarur ta'lim va qo'llab-quvvatlash muhimligi ta'kidlanadi. Fakultetni rivojlantirish dasturlari, mentorlik imkoniyatlari va innovatsiyalarni rag'batlantirish ta'lim oluvchilarga raqamli ta'lim metodologiyalarini qo'llab-quvvatlash va onlayn o'quv tajribalari sifatini oshirish imkoniyatini berishi mumkin.
5. **Kelajakdagi yo'nalishlar:** Onlayn ta'lim rivojlanishda davom etar ekan, innovatsion pedagogik yo'nalishlarni tadqiq qilish, texnologik qiyinchiliklarni bartaraf etish, onlayn-elektron ta'lim tizimlarining talabalarni o'rganish natijalariga uzoq muddatli ta'sirini baholash uchun qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish zarur. Bundan tashqari, kelajakdagi tadqiqotlar onlayn ta'limga adolatli kirishni rag'batlantirish va o'rganuvchilarning turli ehtiyojlarini qo'llab-quvvatlash strategiyalarini o'rganishi kerak.

Xulosa qilib shuni ta'kidlaymizki, ushbu tadqiqot natijalari oliy ta'limda onlayn-elektron ta'lim tizimlaridan foydalanish imkoniyatlari va istiqbollarni tushunishimizga yordam beradi. Institutlar qiyinchiliklarni bartaraf etish va imkoniyatlardan foydalanish orqali raqamli davrda oliy ta'lim sifati, qulayligi va qo'shilishini oshirish uchun raqamli o'quv platformalari potentsialidan samarali foydalanishlari mumkin.

Xulosa:

Xulosa qilib shuni ta'kidlasam, ushbu tadqiqotda oliy ta'lim muassasalarida onlayn-elektron ta'lim tizimlarini ishga joylashtirish imkoniyatlari va istiqbollarni kompleks o'rganish ko'zda tutilgan. Adabiyotlarni, misollarni o'rganish, so'rovlar va intervyularni tizimli tahlil qilish orqali onlayn ta'limning hozirgi holati va kelajakdagi traektoriyasiga oydinlik kirituvchi bir nechta asosiy topilmalar paydo bo'ldi.

Ushbu tadqiqot natijalari oliy ta'limda onlayn-elektron ta'lim tizimlarining transformatsiyaviy potentsialini ta'kidlaydi. Raqamli o'quv platformalarining ko'payib borayotgan qabul qilinishi ta'lim etkazib berishning moslashuvchanligi, qulayligi va miqyosi bo'yicha taqdim etgan foydalarini tan olishni aks ettiradi. Biroq, onlayn ta'limning potentsialini to'liq amalga oshirish uchun texnologik cheklovlar, akademik barqarorlik haqidagi xavotirlar, fakultetlarni o'qitish va qo'llab-quvvatlash zarurligi kabi qiyinchiliklar bartaraf etilishi kerak.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, tadqiqotda ma'lum qilingan talabalar qoniqishining yuqori darajasi onlayn-elektron ta'lim tizimlari o'rganuvchilarning ehtiyojlari va afzalliklarini samarali qondirishi mumkinligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, tadqiqotda ta'lim oluvchilarga onlayn ta'lim platformalaridan samarali foydalanish uchun zarur ta'lim va qo'llab-quvvatlash muhimligi ta'kidlanadi.

Oldinga o'tib, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tadqiq qilish, texnologik qiyinchiliklarni bartaraf etish, onlayn-elektron ta'lim tizimlarining talabalarni o'rganish natijalariga uzoq muddatli ta'sirini baholash bo'yicha qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish zarur. Bundan tashqari, onlayn ta'limga adolatli kirishni rag'batlantirish va o'rganuvchilarning turli ehtiyojlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha choralar ko'rish kerak.

Xulosa qilib, institutlar qiyinchiliklarni bartaraf etish va imkoniyatlardan foydalanish orqali raqamli o'quv platformalarining imkoniyatlaridan samarali foydalanishlari mumkin, bu esa raqamli davrda oliy ta'lim sifati, qulayligi va qo'shilishini oshirish uchun.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sobirovich, K. V., Mirzapulotovich, E. O., & Mirzaolimovich, S. M. (2023). Advantages of using LMS as a System for Monitoring, Evaluating and Monitoring Learning Outcomes.
2. Эргашев, О. М., & Эргашева, Ш. М. (2022). ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ИТ-РЕШЕНИЙ В КОМПЛЕКСНЫХ ВЫСОКОТЕХНОЛОГИЧНЫХ ПРОИЗВОДСТВАХ. *Journal of new century innovations*, 11(1), 152-159.
3. Mirzapulotovich, E. O., Eralievich, T. A., & Mavlonjonovich, M. M. (2022). Mathematical model of increasing the reliability of primary measurement information in information-control systems. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(5), 753-755.
4. Шипулин, Ю. Г., Махмудов, М. И., Эргашев, О. М., & Худойбердиев, Э. Ф. (2020). Интеллектуальное микропроцессорное устройство контроля параметров сточных вод. In *Эффективнос*
5. Эргашев, О. М., & Эргашева, Ш. М. (2022). ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ СТРУКТУРА МУЛЬТИАГЕНТНОЙ СИСТЕМЫ КОРПОРАТИВНОГО ПРОЕКТИРОВАНИЯ. *Journal of new century innovations*, 11(1), 144-151.
6. Shipulin, Y. G., Khusanov, A. M., Khalilova, P. Y., & Ergashev, O. M. (2020). INTELLIGENT OPTOELECTRONIC DEVICE FOR MEASURING AND CONTROL WATER FLOW IN OPEN CHANNELS. *Chemical Technology, Control and Management*, 2020(5), 58-63.
7. Ergashev, O. (2023). АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ МАМЛАКАТЛАР РИВОЖЛАНИШИДАГИ АҲАМИЯТИ. *Engineering problems and innovations*.
8. Эргашев, О. М. Анализ Процесса Разработка Информационной Системы Предприятия. *Innovative developments and research in education*, 1(7), 30-35.
9. Эргашев, О. М. (2023). Интеллектуальный оптоэлектронный прибор для учета и контроля расходом воды в открытых каналах. *Al-Farg' oniy avlodlari*, 1(4), 60-65.
10. Mirzapulotovich, E. O. (2023). UNDERWATER REMOTELY CONTROLLED ROBOT FOR CLEANING BOTOM SPLIT FROM RESERVOIRS AND MAIN CHANNELS. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(11), 717-721.
11. Mirzapulotovich, E. O. (2023). AUTOMATIC SYSTEM FOR CONTROL AND REGISTRATION OF THE CHEMICAL COMPOSITION OF WATER ENVIRONMENTS. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 2(11), 711-716.
12. Эргашев, О. М. (2022). Микропроцессорная система контроля регистрации уровня и расхода жидкости в резервуарах. *Innovative developments and research in education*, 1(6), 21-23.
13. Шипулин, Ю. Г., Махмудов, М. И., Мухамедова, Ш. Р., & Эргашев, О. М. (2018). Применение оптоэлектронных методов для контроля качественных и количественных параметров сточных вод. In *Опτικο-электронные приборы и устройства в системах распознавания образов, обработки изображений и символьной информации. Распознавание-2018* (pp. 292-294).
14. Шипулин, Ю. Г., Рустамов, Э., & Эргашев, О. М. (2019). Интеллектуальный оптоэлектронный датчик на основе полого световода для контроля шероховатости материалов. In *Проблемы получения, обработки и передачи измерительной информации* (pp. 253-258).
15. Кадиров, О. Х., Шипулин, Ю. Г., Махмудов, М. И., & Эргашев, О. М. (2019). СИНТЕЗ МНОГОКАНАЛЬНЫХ ИНФОРМАЦИОННО-УПРАВЛЯЮЩИХ СИСТЕМ КОНТРОЛЯ

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ ОЧИСТКИ СТОЧНЫХ ВОД. *Наука. Образование. Техника*, (3), 5-11.

16. Mirzapolatovich, E. O., Eralievich, T. A., & Mavlonzhonovich, M. M. (2022). Analysis of Static Characteristics Optoelectronic Level Converters Liquids and Gases Based on Hollow Light Guides. *European journal of innovation in nonformal education*, 2(6), 29-31.

